

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
SEMINARYJNEGO CENTRUM PSYCHOLOGICZNO-FORMACYJNEGO ADSUM

Osoby zaangażowane w posługę wobec ciężko chorych winny stale dbać o własną formację duchowo-moralną, realizowaną z jednej strony na konferencjach i szkoleniach, a z drugiej – na rekolekcjach, a także poprzez osobistą modlitwę, przede wszystkim do Ducha Świętego, który jest „Światłością sumień”. Potrzeba tej permanentnej formacji (wyrażana wiele razy przy spotkaniach osób zajmujących się opieką paliatywno-hospicyjną) zrodziła pomysł powołania do istnienia – w grudniu 2003 roku – przez Caritas Diecezji Płockiej i Ogólnopolskie Forum Ruchu Hospicyjnego „Se-

minaryjnego Centrum Psychologiczno-Formacyjnego ADSUM”. Warto zaznaczyć, że na miejsce wykładów, prelekcji, warsztatów wybrano – powołany przez Biskupa Płockiego prof. dr. hab. Stanisława Wielgusa w grudniu 2001 roku – Ośrodek Charytatywno-Szkoleniowy im. bł. Abpa A.J. Nowowiejskiego Caritas Diecezji Płockiej w Popowie k/Warszawy.

Pierwszymi gośćmi nowo oddanego do użytku ośrodka, w dniach 1-5 maja 2002 r., byli uczestnicy kursu podstawowego opieki paliatywno-hospicyjnej. Kursy te odbywały się w ośrodku po kilka w ciągu każdego roku, a Caritas Diecezji Płockiej była jedyną, która – przy wsparciu Akademii Medycznych – je organizowała. Zajęcia prowadzili pracownicy naukowcy Akademii Medycznych w Gdańsku, Katowicach i Poznaniu pod kierunkiem prof. Jacka Łuczaka, prof. Krystyny de Walden Gałuszko i dr Jadwigi Pyszkowskiej.

Oferta Seminarium skierowana została do osób posługujących w hospicjach i pracujących w różnych ośrodkach w Polsce z chorymi w stanach terminalnych. Patronat nad nowo powstałą placówką objął Biskup Płocki prof. dr. hab. Stanisław Wielgus – przewodniczący Rady Naukowej Episkopatu Polski. Kierownikiem naukowym w pierwszym roku funkcjonowania seminarium był ks. prof. dr. hab. Józef Makselon z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Od drugiego roku kierownictwo naukowe objął prof. dr. hab. n. med. Aleksander Araszkiwicz z Akademii Medycznej w Bydgoszczy. W zajęciach uczestniczyli lekarze różnych specjalności, pielęgniarki, psychologzy, pedagodzy, pracownicy socjalni, osoby duchowne, rehabilitanci i wolontariusze. Zajęcia odbywały się cztery razy w roku w dniach 10-12 lutego, maja, sierpnia i listopada w latach 2004, 2005, 2006.

Pierwsze zajęcia w lutym 2004 roku miały cztery bloki tematyczne: pierwszy to *Psychologiczno-medyczne aspekty służby umierającemu*. Zaprezentowane zostały następujące wystąpienia: ks. prof. dra hab. Józefa Makselona (Kraków) – *Psychologiczne aspekty postawy wobec śmierci*, dr Grażyny Przybylskiej-Wendt (Płock) *Samotność lekarza (też śmiertelnika) wobec problemu śmierci*, prof. Aleksandra Araszkiwicza (Bydgoszcz) – *Zaburzenia lękowe*, prof. Krystyny de Walden Gałuszko – krajowego konsultanta w zakresie opieki paliatywnej (Gdańsk) – *Depresja w chorobach nowotworowych*, dr Barbary Czerskiej (Warszawa) – *Emocje u terminalnie chorych*, dr Jadwigi Pyszkowskiej (Katowice) – *Zagadnienia biomedyczne w opiece paliatywnej*. To ostatnie zostało poprowadzone z warsztatami, w których uczestniczyły wszystkie osoby biorące udział w seminarium. Po późnej kolacji odbyło się spotkanie przy kominku z poezją dr Grażyny Przybylskiej-Wendt.

Filozoficzno-duchowe aspekty służby umierającym to blok tematyczny drugiego dnia seminarium z referatami: ks. dr. Mariana Wandrasza (Katowice) – *Człowiek istota myśląca*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Sedacja w opiece paliatywnej* z zajęciami warsztatowymi, ks. prof. Janusza Nagórno (Lublin) – *Antropologiczny fundament opieki paliatywnej*, ks. prof. Józefa Makselona (Kraków) – *Problemy lęku przed śmiercią*, dr Wandy Póltawskiej (Kraków) – *Oczekiwanie chorych umierających*, ks. dr. Jana Dziedzica (Kraków) – *Hospicjum alternatywą eutanazji*, ks. dr. Antoniego Bartoszk (Katowice) – *Komunikowanie prawdy w obliczu śmierci*. W czasie wieczornego spotkania dr Wanda Póltawska mówiła o swoich przeżyciach obozowych.

Moralne i etyczne problemy towarzyszenia umierającym to tematyka trzeciego dnia seminarium w bloku przedpołudniowym, z referatami: dr Krystyny Klimek (Kraków) – *Potrzeby duchowe osób ciężko i terminalnie chorych*, ks. prof. Henryka Skorowskiego (Warszawa) – *Wartość życia*, dr. Janusza Medera – prezesa Polskiej Unii Onkologii (Warszawa) – *Oswoić lęk*, prof. Stanisława Pużyńskiego (Warszawa) – *Eutanazja*, ks. dr. hab. Jarosława Korala (Warszawa) – *Hospicjum – rozwijanie postaw społecznych*. Sesja popołudniowa ostatniego dnia seminarium nosiła tytuł: *Zabezpieczenie towarzyszących umierającym przed zespołem wypalenia*, a referaty w tej części wygłosili: dr Andrzej Wawrzyniec Świdorski (Siedlce) – *Praca z emocjami w praktyce psychoonkologicznej*, prof. Wiesława Okła (Lublin) – *Wypalenie. Predyspozycje. Zapobieganie*. W części komunikatów zabrali głos: ks. dr Jerzy Zajac (Płock) – *Seminaryjne Centrum Psychologiczno-Formacyjne ADSUM w Popowie – cele i plany na najbliższe lata* oraz dr Romana Antonowicz (Katowice) – *Potrzeba formacji posługujących w opiece paliatywno-hospicyjnej*.

Na zakończenie uczestnicy otrzymali certyfikaty (pracownicy medyczni, zgodnie z wymaganiami Ministerstwa Zdrowia z dnia 6 października 2004 r. w sprawie dopełnienia obowiązku zawodowego, za udział w seminarium otrzymywali 14 punktów). W zajęciach seminaryjnych uczestniczyło w roku 2004 ponad 300 osób. Każdy dzień seminarium rozpoczynał się Mszą świętą z kazaniem w kaplicy ośrodka. Zainteresowanie seminarium było tak duże, że już w styczniu 2005 roku lista uczestników na drugi rok zajęć seminaryjnych we wszystkich terminach została zamknięta.

Lęk w obliczu śmierci i związane z nim różne stany człowieka chorego i jego najbliższych były wiodącym tematem Seminarium Psychologiczno-Formacyjnego ADSUM w 2005 roku. Odbyło się ono również cztery razy w ciągu roku, w dniach 9-11 lutego, maja, sierpnia i listopada.

Szczegółowa tematyka to *Medyczne aspekty walki z egzystencjalnym lękiem umierającego* z referatami: dr Barbary Czverskiej (Warszawa) – *Umieranie jako doświadczenie człowieka*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Prawdziwe oblicze śmierci i umierania* (wykład połączony był z warsztatami), prof. Lechosława Gapika (Poznań) – *Czynniki generujące lęk*, prof. Aleksandra Araszkwicza (Bydgoszcz) – *Zwalczanie lęku człowieka umierającego* połączony z warsztatami, dr Michała Skalskiego (Warszawa) – *Zaburzenia snu*. Wieczorem miała miejsce dyskusja zatytułowana *Bezlitośni w imię lęku* i poprzedzona filmem *Dowcip*. Drugiego dnia, w którym prelegentami byli: prof. Krystyna de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Depresja człowieka terminalnie chorego*, dr Grażyna Przybylska Wendt (Płock) – *Bezradność jako nośnik lęku*, ks. dr Piotr Krakowiak (Gdańsk) – *Ars morendi dzisiaj*, dr Maria Rogiewicz (Lublin) – *Oswoić lęk*, dr Janusz Meder (Warszawa) – *Niesienie ulgi czy dokarmianie rozpaczy? – błędy w opiece nad cierpiącym lęk*, skupiono się wokół tematu *Assistentia Palliativa et Pastoralis*. W części komunikatów głos zabierali: ks. dr Wiesław Szymański (Płock) – *Sprawy organizacyjne Seminarium* i dr Jolanta Stokłosa (Kraków) – *Potrzeba stałej formacji posługujących w hospicjach*.

Ponad 300 uczestników seminarium, jak w roku poprzednim, to osoby posługujące chorym w hospicjach domowych i stacjonarnych w całej Polsce. Lekarze, pielęgniarki, psychologowie, pedagodzy, pracownicy socjalni, rehabilitanci, duchowni i wolontariusze na co dzień opiekujący się chorymi i ich rodzinami, pogłębiali nie tylko swoją fachową wiedzę, ale i formację. Uczestnicy otrzymali certyfikat udziału w zajęciach seminaryjnych. Każdy dzień rozpoczynał się Mszą świętą, z kazaniem o formacji sumienia jako głosu Boga w człowieku, w kaplicy ośrodka w Popowie.

Rok 2006 był trzecim rokiem funkcjonowania Seminarium. Program wykładów, prelekcji i prezentacji obejmował m.in. objawy stanu terminalnego z punktu widzenia różnych dziedzin medycyny. Prelegenci przekazywali także wiedzę z zakresu psychologii i bioetyki, konieczną w pracy z nieuleczalnie chorymi.

Problematyka wykładów i warsztatów to *Trud odchodzenia* z referatami: o. prof. Jacka Salija (Warszawa) – *Zmartwychwstanie*, prof. Joanny Górnickiej (Warszawa) – *Sztuka istnienia*, ks. dr Bogdana Czupryna (Płock) – *Sens życia – sens śmierci*, prof. Waldemara Szelenberga (Warszawa) – *Emocje okresu odchodzenia jako element procesu samorealizacji*, dr Michała Skalskiego (Warszawa) – *Zaburzenia snu*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Walka z bólem w chorobie nowotworowej oraz dolegliwościami około nowotworowymi jako warunek skuteczności terapii przeciw lękowej*, prof. Krystyna de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Uwalnianie od lęku w poszczególnych fazach choroby nowotworowej* (po tym wykładzie zaproponowano uczestnikom studium warsztatowe). Jak w latach poprzednich, na zakończenie zajęć wręczono ponad 300 uczestnikom certyfikaty udziału w seminarium.

Sprawami organizacyjnymi i przygotowaniem poszczególnych zajęć w ramach seminarium zajmowali się: ze strony Ogólnopolskiego Forum Ruchu Hospicyjnego: prezes dr Jolanta Stokłosa i v-ce prezes dr Romana Antonowicz, ze strony Caritas Diecezji Płockiej: ks. dr Jerzy Zajac – dyrektor Caritas diecezjalnej i ks. dr Wiesław Szymański. Refleksja naukowa prowadzona w ramach seminarium dotyczyła zarówno płaszczyzny naturalnej, jak i nadprzyrodzonej. Spotkanie myśli personalistycznej z teologiczną jest cechą charakterystyczną wielu konferencji i seminariów poświęconych

opiece paliatywnej. Bardzo często refleksja nad człowiekiem, jego cierpieniem, umieraniem i śmiercią prowadzi do refleksji nad tajemnicą Boga, umożliwiając odkrycie osoby Jezusa Chrystusa, w którym najpełniej objawia się istota człowieczeństwa.

Jeszcze jedno dopowiedzenie. Na czwarty rok funkcjonowania Seminarium (2007) zaplanowano dwa bloki tematyczne. Pierwszy zatytułowany: *U progu* miał obejmować wykłady i warsztaty: o. prof. Jacka Salija (Warszawa) – *Śmierć ostatni etap ludzkiego życia*, prof. Krystyny de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Rozstania*, prof. Jacka Wciórki (Łódź) – *Z głębi ludzkiego bólu*, prof. Aleksandra Araszkiwicza (Bydgoszcz) – *Lęk człowieka chorego i jego otoczenia w ostatnim etapie życia* oraz warsztaty prowadzone przez ks. Andrzeja Dziedziula i dr Marię Rogiewicz. W drugim bloku tematycznym: *Umieranie* referaty wygłosić mieli: prof. Zygfryd Juczyński (Warszawa) – *Cierpienie*, prof. Jacek Łuczak (Poznań) – *Umierający sam czy samotny*, ks. dr Bogdan Czupryn (Płock) – *Filozofia śmierci*, a warsztaty prowadzone mały być przez ks. dr. Antoniego Bartoszkę (Katowice) i dr Jolantę Markowską (Katowice).

Zaplanowane na rok 2007 wykłady seminaryjne nie doszły do skutku, a przerwana działalność nie doczekała się kontynuacji w żadnej innej formie. Obecnie szeroko omawiana jest nowa sytuacja, w której znalazły się ośrodki paliatywno-hospicyjne i odnosi się wrażenie, że myśl poszanowania człowieka chorego i cierpiącego zesza na dalszy plan. Szkoda zatem, że brakuje ośrodka kształtującego „zdrowe” podejście do problemu – podejście budzące wrażliwość otoczenia posługującego chorym i szkoda, że tak prężne i owocne dzieło, jakim było opisane Seminaryjne Centrum Psychologiczno-Formacyjne ADSUM, „umarło” w wyniku decyzji personalnych.

Ks. Jerzy Zając